
**ISO 9000 STANDARTLAR BO'YICHA MAHSULOT ISHLAB
CHIQRISHNI TASHKIL ETISH**

Abduraxmanov Aziz Abduxaliqovich

Jizzax politexnika instituti "M va S" kafedrası dots.v.b.

aabdurahmonov009@gmail.com

Ismatova Nozima JizPi talabasi

Annotatsiya:

Bu seriyadagi standartlar sifat tizimlarni korxonalarda tadbiq etishga mo'ljallangan xalqaro modellar bo'lib hisolanadi. Ishlab chiqarishi rivojlangan chet davlatlarda sifat tizimi bo'lmagan korxona yoki firma bilan ishlab bo'lmaydi.

Аннотация: Стандарты данной серии считаются международными моделями внедрения систем качества на предприятиях. В развитых зарубежных странах невозможно работать с предприятием или фирмой, не имеющими системы качества.

Kalit so'zlari: ISO, xalqaro modellar, IEC/CEI, CEN, CENELEC, ETSI, ITU, OIML, BIPM, WELMEC, EUROMET, akkreditatsiya, qimmatli qog'ozlar, elektroaloqa.

Ключевые слова: ISO, международные модели, IEC/CEI, CEN, CENELEC, ETSI, ITU, OIML, BIPM, WELMEC, EUROMET, аккредитация, ценные бумаги, телекоммуникации.

Mahsulotlarni ishlab chiqarishda oxirgi paytlarda 9000 seriyadagi ISO xalqaro standartlar to'g'risida ko'p ma'lumotlar berilmoqda. Bu seriyadagi standartlar sifat tizimlarni korxonalarda tadbiq etishga mo'ljallangan xalqaro modellar bo'lib hisolanadi. Ishlab chiqarishi rivojlangan chet davlatlarda sifat tizimi bo'lmagan korxona yoki firma bilan ishlab bo'lmaydi. Chunki birinchidan hech qanday kafolat yo'q, ikkinchidan esa siz shartnoma tuzganingizda ham siz bilan ishlovchi boshqa sub'ektlar bundan boxabar bo'lganlarida ularning sizga nisbatan ishonchlari

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th June, 2025

kamayishi mumkin. Shu sababdan kelib chiqib, sifat tizimlariga nihoyatda jiddiy ahamiyat berishimiz kerak. Hozirda respublikamizda xalqaro sifat tizimlarini tadbiq etgan yoki unga harakat qilayotgan korxonalar soni kun sayin ko'payib bormoqda. Qimmatli qog'ozlar kombinati, tizimlari asosan ISO 9001, ISO 9002 va ISO 9003 standartlarida ko'zda tutilgan bo'lib bu modellar o'zaro ko'lami bilan farq qiladi (1-jadval).

ISO ning sifat ta'minoti xususidagi asosiy standartlari:

ISO 9000, "Sifatni umumiy boshqarish va sifatni ta'minlash bo'yicha standartlar.

Tanlash va qo'llash bo'yicha rahbariy ko'rsatmalar";

ISO 9001, "Sifat tizimlari, loyihalashda va (yoki) ishlab chiqarishda, yig'ishda va xizmat ko'rsatishda sifatni ta'minlaydigan model";

ISO 9002, "Sifat tizimlari. Ishlab chiqarishda va yig'ishda sifatni ta'minlaydigan model";

ISO 9003, "Sifat tizimlari. Tugal nazoratda va sinovlarda sifatni ta'minlaydigan model";

ISO 9004, "Sifatni umumiy boshqarish sifat tizimlarining elementlari. Rahbariy ko'rsatmalar";

ISO 10011, "Sifat tizimlarini tekshirishda rahbariy ko'rsatmalar";

ISO 10012, "O'lchash vositalarining sifatini ta'minlaydigan talablar".

1-jadval

Xalqaro standartlar, standartlashtirish, metrologiya, sertifikatsiyalash, akkreditatsiya, sifatni boshqarish tizimlari sohasisi faoliyat ko'rsatayotgan xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar

Belgisi	Tashkilot nomi
ISO	International Organization for Standardization – Xalqaro standartlashtirish tashkiloti
IEC/CEI	International Electrotechnical Commission – Xalqaro elektrotexnika komissiyasi
CEN	European Committee for Standardization – Yevropa standartlashtirish qo'mitasi
CENELEC	European Committee for Electrotechnical Standardization – Elektrotexnika va elektronika sohasida Yevropa standartlashtirish qo'mitasi
ETSI	European Telecommunications Standards Institute – Telekommunikatsiya sohasida Yevropa standartlashtirish instituti
ITU	International Telecommunication Union – Xalqaro elektroaloqa birlashmasi
OIML	International Organization of Legal Metrology – Qonunchilik metrologiyasi xalqaro tashkiloti

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th June, 2025

BIPM	Le bureau International des Poids et Mesures – Xalqaro o‘lchov va tarozilar Byurosi
WELMEC	Organization of European national legal metrology services – G‘arbiy Yevrova qonunchilik metrologiyasi tashkiloti
EUROMET	European Collaboration on Measurement Standards – Yevropa etalonlar hamkorligi
EOQ	European Organization for Quality – Yevropa sifat tashkiloti
EA	European Accreditation of Certification - Yevropa akkreditatsiya hamkorligi
UN/ECE	United Nations Economic Commission for Europe – BMT Yevropa iqtisodiy komissiyasi
ILAC	International Laboratory Accreditation Cooperation - Laboratoriyalar akkreditatsiyasi xalqaro hamkorligi. Xalqaro laboratoriyalarni akkreditatsiya qilish tashkiloti (ILAC) to‘laqonli a‘zolari ro‘yxati
APLMF	Asia-Pacific Legal Metrology Forum – Osiyo-Tinch okeani qonunchilik metrologiyasi Forumi
IFAN	International Federation of Standards Users – Standartlar foydalanuvchilarini xalqaro federatsiyasi
COPANT	Pan American Standards Commission – Panamerika standartlar komissiyasi
IrDA	The IrDA is an association of companies from around the globe focused on providing IR standards to ensure the quality and interoperability of the Infrared Technology – AT-texnikasi sohasida standartlarni joriy etish uyushmasi
IAF	International Accreditation Forum - Xalqaro akkreditatsiya qilish forumi. Xalqaro akkreditatsiya qilish forumi (IAF) to‘laqonli a‘zolari ro‘yxati

“Xalqaro standartlar” hayotimizning barcha jabhalarida, xalq xo‘jaligining, sanoatning, mashinasozlik va boshqa tarmoqlari uchun o‘ta zarur bo‘lgan, standartlashtirish tushunchalari, umumiy ma’lumotlar hamda uning davlat tizimi, sertifikatlashtirish, sifat tizimlari va sifat boshqaruvi kabi masalalari xususida yetarli va zarur ma’lumotlar keltirilgan. Bular bilan bir qatorda Xalqaro standartlashtirish tashkiloti uch tilda atamalar lug‘ati yaratgan bo‘lib, mahsulot sifatini ta’minlash sohasida ularning ta’riflarini ham ishlab chiqqan. Bulardan tashqari ISO/MEK(Xalqaro elektrotexniki komissiyasi) tomonidan ham bir qancha me’yoriy xujjatlar ishlab chiqilgan. O‘zbekiston Respublikasida shtrix-kodlar tobora keng tadbiq etib kelinmoqda. 1999 yili O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solib agentligi qoshidagi metrologiya, standartlashtirish va sertifikatlashtirish sohasidagi mutaxassislarni tayyorlash va malaka oshirish institutida shtrix-kodlar masalalari bilan shug‘ullanuvchi markaz tashkil etildi. Ushbu markazning ta’sis etilishidan

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th June, 2025

maqsad - mahsulotlarni avtomatlashtirilgan tarzda identifikatsiyalash borasidagi muammolarni hal etish va bu faoliyatni keng ravishda targ'ib yetishdir. Albatta, bunda xalqaro me'yoriy hujjatlarni hisobga olgan holda kodlashning standartlashtirilishi alohida ahamiyatga egadir. O'zbekiston Respublikasida shtrixli kodlashning tarbiq etilishi eng avvalo, 1996 yilning 26 aprelida qabul qilingan "Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida" nomli qonunning 4 moddasida ko'rsatilgan - iste'molchining xarid qilinayotgan mahsulot haqida zarur va ishonchli ma'lumot olish xuquqini amalga oshirishda yangi zamin yaratadi.

ADABIYOTLAR:

1. CFA Institute. Standards of Practice Handbook, Eleventh Edition 2014. CFA Institute (June 17, 2014), 290 pages.
2. Information Resources Management Association (USA). Standards and Standardization: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications Hardcover. Isr. 2015, 1675 pages.
3. Ismatullaev P.R., Maksudov A.N., Abdullaev A.X., Axmedov B.M., A'zamov A.A. Metrologiya standartlashtirish va sertifikatlashtirish. –T.: O'zbekiston, 2001. - 360 b.
4. Шертайлаков Гайрат Муродович, старший преподаватель; Каримов Шавкат, старший преподаватель; Абдурахманов Азиз Абдухаликович, ассистент; Кудратова Гульноза Тохировна Комментарий к номеру "Молодой учёный". № 6 (140) vi. февраль 2017 г. ISSN 2072-0297.
5. Абдурахманов А. А. «Экономика и общество» №10(89) 2021 www.iupr.ru роль стандартизации и повышения качества продукции
6. Абдурахманов Азиз Абдухаликович. оценка неопределенности измерений в цифровую эру//академический исследовательский журнал if-7.4 январь 2023 том 1 выпуск